

Stephen Dando-Collins

De grote ontsnapping

**De grootste uitbraak van Amerikaanse krijgsgevangenen
tijdens de Tweede Wereldoorlog**

Karakter Uitgevers B.V.

De eerste Amerikaan die uit Schubin ontsnapt

De broodmagere William ‘Bill’ Ash, 25 jaar oud en afkomstig uit Dallas, Texas, kuierde naar het houten schuurtje waarin de gemeenschappelijke latrines van het krijgsgevangenkamp waren ondergebracht – of *Abort*, zoals de Duitsers het noemden. Een medegevangene die naast de deur tegen de wand geleund stond knikte Ash kort toe. Die kerel fungeerde op dat moment als *stooge*, en stond op de uitkijk, terwijl het knikje inhield dat de kust veilig was. Met die wetenschap stapte Ash het Abortgebouwtje binnen.

Het was woensdag 3 maart 1943, een sombere, naargeestige winterdag. En dit latrineblok was het belangrijkste toiletgebouw in *Offizierslager XXI-B*, een door de Wehrmacht aangestuurd krijgsgevangenkamp dat in het westelijke buitengebied van het Poolse stadje Schubin was aangelegd, of Altburgund, zoals de nazi’s het plaatsje hadden omgedoopt nadat ze het westelijk deel van Polen in 1939 onder de voet hadden gelopen. Schubin lag ten zuiden van de Duitse Oostzeehaven Danzig (in het Pools Gdańsk) en iets ten westen van de Poolse hoofdstad Warschau (Warszawa), vlak in de buurt van een bocht in de rivier de Weichsel, in het deel van het land dat voor de oorlog de Poolse Corridor werd genoemd. Hier zou binnenkort de omvangrijkste Engels-Amerikaanse ontsnapping door krijgsgevangenen tijdens de Tweede Wereldoorlog tot dan toe plaatsvinden.

In het latrinegebouw waren langs beide wanden twee rijen, onderling door houten wanden van elkaar gescheiden privaten aangebracht.¹ Deze vorm van gemeenschappelijke toiletten was ontwikkeld door de oude Romeinen. Zoals ook het menselijke afvoersysteem onveranderd was gebleven, had de indeling van een latrine de afgelopen tweeduizend jaar nauwelijks veranderingen ondergaan. Een verhoudingsgewijs comfortabele zit, Moeder Natuur, de zwaartekracht en een eenvoudig

rioleringsysteem; meer was er eigenlijk niet voor nodig. Elke ochtend, vanaf het eerste licht, kwam een lange rij gevangenen door de deur van het Abort naar buiten om vervolgens haastig te verdwijnen, terwijl weer andere krijgsgevangenen stonden te wachten om ook van het toilet gebruik te maken. Later in de ochtend, zoals nu, lag het Abort er bijna verlaten bij. Slechts twee toiletten, helemaal aan het eind, waren bezet toen Ash ernaartoe liep. Beide toiletgebruikers waren *kriegies*, zoals de krijgsgevangen militairen zichzelf noemden, afgeleid van het woord *Kriegsgefangener* – het Duitse woord voor krijgsgevangenen. En beide *kriegies* verwachtten Ash, of ‘Tex’, zoals hij bij de Britten bekendstond.

De twee mannen stonden op. Een van hen, die zojuist nog op het toilet had gezeten, draaide zich om en tilde de ronde houten toiletbril op, waardoor een opening zichtbaar werd die net groot genoeg was om iemand in staat te stellen zich erdoorheen te wurmen. Terwijl het drietal naar beneden keek, naar het inwendige van de latrine, steeg de misse-lijkmakende stank van menselijke uitwerpselen naar hen op, sloeg hen recht in het gezicht en vulde hun neusgaten. Meer was er niet voor nodig om ervoor te zorgen dat hun ogen gingen tranen, dat ze draaierig werden en moesten kokhalzen. Ook al werkte Bill Ash nu al drie maanden in deze weinig appetijtelijke omgeving, hij was voor de stank nog steeds niet immuun. Maar in oorlogstijd deed een man nu eenmaal dingen waar hij onder normale omstandigheden niet aan zou denken. Er zat wel één voordeel aan vast – diezelfde walgelijke stank zorgde er ook voor dat hun Duitse bewakers afstand hielden, terwijl ze tegelijkertijd fungeerde als camouflage voor een van de meeste briljante ontsnap-pingsplannen uit de geschiedenis.

Terwijl zijn handen op de houten rand steunden, tilde Ash zijn benen op en liet zich vervolgens door de opening naar beneden zakken. Hij liet los en gleed nog verder naar beneden om uiteindelijk met een plons in een grote ondergrondse beerput terecht te komen, midden in een betonnen gleuf waarlangs urine en uitwerpselen naar een gat in de bakstenen muur werden geleid. Daar viel de ontlasting in een enorme zinkput die zich vlak naast de beerput bevond.

Enkele ogenblikken later kwam een tweede gevangene zacht grommend naar beneden en voegde zich bij Ash. Boven legde de derde man de toiletbril terug op zijn plaats. Door het vuile glas van het raam helemaal aan het eind van het gebouw zag de achterblijver een in een lange bruine

overjas gestoken krijgsgevangene staan. Hij had zijn handen diep in de zakken van zijn jas gestoken en keek toe hoe de anderen op het naast het Abort gelegen sportveld een balletje traptten. Als de man in de lange zware overjas zijn neus snoot, wist de stooge in het Abort dat hij degenen die beneden zaten moest waarschuwen dat er een *goon*, een bewaker, aankwam, en dat de werkzaamheden beneden gestaakt moesten worden totdat de goon was verdwenen. De man in het Abort zou op wacht blijven staan totdat de werktijd voor de ondergrondse ploeg erop zou zitten.

Bill Ash' metgezel in de beerput was de in Quebec geboren Eddy Asselin, nog maar net 21 jaar en een jongeman met een enigszins langwerpige gezicht. Net als Ash was hij door een tekort aan voedsaam eten graatmager geworden. In april 1943 was Asselin in Warburg een van de vijf mannen geweest die succesvol kans hadden gezien om via een tunnel uit Oflag 6-B te ontsnappen. Ze waren alle vijf weer opgepakt, terwijl Asselin slechts enkele dagen op vrije voeten was geweest voor hij opnieuw door de Duitsers was ingerekend. Deze keer, had hij zich plechtig voorgenomen, zou hij zich uiterst nauwkeurig voorbereiden, en hij was vast van plan om een 'homerun' naar Engeland te scoren. De tunnel die ze vanuit het Abort aan het graven waren had de codenaam Asselin meegekregen en was naar de Canadees vernoemd omdat deze ingenieuze ontsnappingspoging zijn idee was geweest. De deelnemers aan de geplande ontsnapping hadden de tunnel verschillende bijnamen gegeven, waaronder Eddy's Exit en de SHJ (Shit House Job).

Ash en Asselin waren twee van de drie Noord-Amerikanen die aan de ontsnappingspoging deelnamen. De derde was Johnny Dodge, een 46-jarige majoor uit New York City en een aangetrouwde neef van Winston Churchill, de eerste minister van Groot-Brittannië. Het overgrote deel van de leden van de X Organization, het ontsnappingsgenootschap van de Royal Air Force in het kamp, werd gevormd door Britten, of was afkomstig uit het Britse Gemenebest. De anderen kwamen uit Ierland, Polen, Denemarken of Tsjecho-Slowakije. Er zat zelfs een in Duitsland geboren Jood bij die zijn naam veranderd had in Stevens. De meesten hadden dienst genomen bij de RAF. Ash en Asselin hadden hun vliegeropleiding gekregen bij de Royal Canadian Air Force en hadden Spitfires gevlogen bij de RAF, om op een gegeven moment tijdens een operationele vlucht te worden neergehaald. Sinds afgelopen oktober waren er ook leden van de United States Army Air Force als

krijgsgevangenen in het kamp gearriveerd, hoewel die de neiging hadden om zich niet al te veel met de anderen te bemoeien en maar weinig contact hadden met Ash, Asselin en de anderen die tot de X Organization behoorden.

Asselin hielp Ash bij het opzij schuiven van een houten plaat die een gat aan het oog onttrok die in de achterwand van de stenen muur van de beerput was uitgehakt. Ze kropen vervolgens in een ruimte die aan de andere kant van de muur was uitgegraven, waarna het tweetal behoedzaam de houten wand weer op z'n plaats zette. Dat was voor het geval een nieuwsgierige Duitser plotseling op het idee zou komen om zijn hoofd en een zaklantaarn door het toilet te steken en de eronder gelegen beerput aan een nadere inspectie te onderwerpen.

Ash en Asselin, die dik met elkaar bevriend waren geraakt, bevonden zich nu in een hol dat ze in de aarde naast de stinkende beerput hadden helpen uitgraven. Bij het licht van kaarsen voegden ze zich bij drie andere krijgsgevangenen van hun team, die in de kleine ruimte op hun hurken zaten, en ontdeden zich vervolgens van hun lange onderbroek. Inclusief de drie stooges die boven op wacht stonden, telde hun groep acht man. Dit was de graafploeg, het eerste team dat die dag in actie zou komen. Eén man was al bij een van oude leren ransels gemaakte blaasbalg gaan zitten, klaar om een houten hendel herhaaldelijk op en neer te bewegen, en zo lucht te pompen in een lage tunnel die in westelijke richting liep. De drie anderen bleven bij de tunnelingang om er de aarde weg te halen die die dag zou worden verwijderd, en klaar om elk moment de tunnel in te duiken om kameraden uit te graven die bij een eventuele instorting bedolven waren geraakt.

Nadat hun dienst erop zat, zou het graafteam worden afgelost door een acht man sterk verspreidingsteam, dat ervoor zou zorgen dat de aarde die door het graafteam was weggehaald daadwerkelijk werd verwijderd. Daartoe werden lege jamblikken volgestort met drie kilo aarde, waarna de inhoud van die blikken in de gigantische zinkput werd gestort. Een van de krijgsgevangenen had de niet bepaald benijdenswaardige taak om met een bezemsteel de in de zinkput gestorte aarde met de uitwerpselen en urine te vermengen. Eén keer per week werd de inhoud van de zinkput, inclusief de uit de tunnel afkomstige aarde, met de hand in een door een paard voortgetrokken 'honingwagen' gepompt en vervolgens naar een plek buiten het kamp gebracht.

De Poolse voerman van de honingwagen, Franciszek Lewandowski, was een plaatselijke varkensboer die bij de Duitse autoriteiten het contract voor het verwijderen van de latrine-inhoud in de wacht had weten te slepen. Hij gebruikte het rioolafval als mest op zijn boerderij, en vlak voor het moment dat Lewandowski wel eens zou kunnen gaan klagen dat er met zijn mest werd geknoeid, dat die was aangelengd, had een vooraanstaand lid van de X Organization hem onopvallend terzijde genomen en hem deelgenoot gemaakt van het geheim van de kriegies.

Die vertegenwoordiger van de X Organization was Józef Bryks, een energieke jonge Tsjech die onder de naam Joe Ricks bij de RAF dienst had genomen. Hij was een van de vier tunnelbouwers die in 1942 samen met Eddy Asselin uit Warburg waren ontsnapt. Bryks' informatie had op het gezicht van de voerman van de honingwagen een glimlach te weeggebracht. Niet alleen hield Lewandowski zijn mond en bleef hij de aarde uit de tunnel het kamp uit brengen, maar hij ontwikkelde ook een hechte vriendschap met Bryks, die voor de krijgsgevangenen in Schubin al snel nog grotere voordelen met zich zou meebrengen.

Het derde Asselin-tunnelteam van die dag bestond uit de zogenaamde 'ingenieurs', mannen die de tunnel binnengingen om de wanden en het plafond te stutten van het stuk dat die dag door de graafploeg was uitgegraven en de luchtpijp te verlengen die onder de vloer van de tunnel was aangebracht, zodat de volgende dag de graafploeg onmiddellijk aan het werk kon. Die luchtpijp was gemaakt van aan elkaar gekoppelde lege Klim-blikjes, waar oorspronkelijk poedermelk in had gezeten en die afkomstig waren uit Rode Kruispakketten – de pakkende merknaam Klim was *milk* achterstevoren gespeld. De lucht die naar het einde van de tunnel werd gepompt was afkomstig uit de beerput, en was dan ook onwelriekend en troebel, maar hij bevatte voldoende zuurstof om de mannen in de tunnel in leven te houden.

Terwijl de blaasbalg een zacht fluitend geluid ten gehore bracht kroop Bill Ash de donkere tunnel in. Op zijn diepste punt bevond de tunnel zich ruim vijf meter onder het maaiveld, om zo geen last te hebben van de seismische detectoren die de Duitsers rond het kamp hadden uitgegraven met de bedoeling eventuele graafgeluiden op te vangen. De tunnel was 75 centimeter hoog en net zo breed. Min of meer de doorsnede van een doodskist. Die afmetingen werden bepaald door de lengte van de negentig centimeter lange beddenplanken die uit de kampbarakken

werden meegenomen en die gebruikt werden om de wanden en het plafond van de tunnel te stutten. Ash zelf had alle planken uit zijn bed ter beschikking gesteld en ze vervangen door een van touw gemaakt netwerk, dat door zijn matras aan het oog van de constant spiedende bewakers werd onttrokken.

Ash, steunend op ellebogen en knieën, ondertussen een flakkerende kaars voor zich uit duwend, kroop langzaam over de aarden vloer van de tunnel. De kaars bestond uit een van een schoenveter gemaakte pit die in een met margarine gevuld sardineblikje dreef. Ook dat stonk geweldig. Om de paar meter stopte Ash om nog wat kaarsen aan te steken die langs de wand op smalle richels stonden. Asselin bevond zich vlak achter hem en sleepte een stuk touw achter zich aan. Ondertussen bleven de oren van beide mannen gespitst op het geluid van bewegende aarde ergens boven hun hoofd, meestal de aankondiging van een op handen zijnde instorting. Deze kwetsbare tunnel, de bron voor zoveel hoop, was ook een katalysator voor de nachtmerries waarin de tunnelbouwers levend werden begraven.

‘Voor elke trip erdoorheen was steeds weer iets meer moed nodig,’ zou Ash later zeggen.²

Nadat ze eenmaal een iets ruimere uitstulping in de tunnel hadden bereikt, op een kleine 25 meter afstand van het begin van de tunnel, hield Asselin halt. Ash kroop verder, opnieuw een stuk touw achter zich aan vierend. Er was een halfuur voor nodig om vanaf het begin van de tunnel, die nu bijna vijftig meter lang was, naar het einde ervan te kruipen. Volgens de berekeningen van de aspirant-vluchtelingen was de tunnel, die zo’n zestig tot negentig centimeter per dag groeide, alweer enige tijd geleden het dubbele hoge hek gepasseerd dat rond het kamp stond. Daarna liep de tunnel langzaam maar zeker weer wat omhoog, en een paar dagen geleden hadden ze het punt bereikt dat zich pal onder het beoogde einddoel moest bevinden, een irrigatiegreppel in een aardappelveld net buiten de omheining. De laatste paar ploegen waren bezig geweest zich een weg omhoog te graven, in de richting van het maaiveld.

Voor Ash doemde een muur van aarde en bruine en gele klei op. Een schepje dat van een Klim-blikje was gemaakt lag op hem te wachten, samen met een grote jutezak, beide achtergelaten door de laatste graafploeg. Hij pakte het schepje en ging op zijn knieën zitten in de schacht

die naar het aardappelveld moest leiden. Hij zette de kaars naast zich neer en begon op de aarde boven zijn hoofd in te hakken, waardoor het losse materiaal vrijelijk op de vloer van de schacht terecht kwam. Nadat hij een tijdje zo had staan bikken, liet Ash zich weer op zijn knieën zakken en schoof hij het materiaal dat hij had losgemaakt in de jutezak. Nadat die helemaal gevuld was knoopte hij hem vast aan het uiteinde van het stuk touw dat hij achter zich had uitgevierd, om vervolgens twee keer kort maar krachtig een ruk aan het touw te geven.

Als antwoord werd er vanuit de uitstulping halverwege ook twee keer kort aan het touw gerukt, waarna de zak in het duister verdween omdat Asselin hem naar zich toe trok. Nadat de zak hem had bereikt, bevestigde Asselin hem aan het touw dat hij vanaf de tunnelingang achter zich aan had gesleept. Hij rukte twee keer kort aan het touw, waarna er een reactie kwam in de vorm van eveneens twee korte rukken, en het volgende moment schoof de zak in de richting van de ingang. Later zou een man met het uiteinde van het stuk touw in zijn hand vanaf de ingang van de tunnel naar Asselin kruipen, om daarna weer terug te keren, terwijl Asselin op dezelfde manier het uiteinde van zijn stuk touw bij de gravende Ash zou afleveren.

Deze trage, buitengewoon omslachtige manier om aarde te verplaatsen was niet zo geperfectioneerd als het systeem met rails en karretjes dat zou worden gebruikt bij de aanleg van de beroemde tunnels van de Grote Ontsnapping in Stalag Luft 3, even buiten Sagan, iets wat een jaar na deze operatie zou gaan spelen. Maar op nagenoeg elk ander gebied werden de methoden die bij deze latere ontsnapping zijn gebruikt hier in Schubin ontwikkeld, zowel onder de grond als erboven.

Ter voorbereiding van de uitbraak was een team gevangenen die bedreven waren in het kleermaken onder supervisie van John Paget al in het diepste geheim bezig met het maken van burgerkleding voor de mannen die van plan waren te ontsnappen. Deze afdeling van de X Organization had de codenaam Gieves, een verwijzing naar Gieves Limited, gevestigd op Old Bond Street in Londen, en de bekendste militaire kleermaker van heel Engeland, waar onder andere de uniformen voor de Duke of Wellington, admiraal Nelson en Winston Churchill zijn gemaakt. Het team dat de stof voor de kleermakers prepareerde en verfde, waarvoor dekens en oude uniformen werden gebruikt, werd Pullars of Perth genoemd, een verwijzing naar een vanouds bekende

Schotse stomerij. Een team dat de opdracht had om calorierijk ontsnappingsvoedsel samen te stellen, dat vooral een hoog vet- en suikergehalte moest hebben, werd Lyons genoemd, naar de toenmalige, alomtegenwoordige Lyons' Corner House-theesalons. Gamages, een Londens warenhuis, leende zijn naam aan de afdeling bevoorrading. Cook's Tours, vernoemd naar het bekende Britse reisbureau Thomas Cook, was de afdeling waar onder leiding van Eric Shaw vakkundige cartografen ontsnappingskaarten vervaardigden en niet minder kundige vervalzers officiële documenten namaakten die de ontsnapte gevangenen nodig zouden hebben.

De buitengewoon zelfverzekerde Joe Bryks had de hand weten te leggen op een camera, zodat Cook's Tours de noodzakelijke pasfoto's kon maken die nodig waren voor de nagemaakte identiteitspapieren. De route naar die camera was een uiterst gevaarlijke geweest, zowel voor Bryks als voor de anderen. Om te beginnen was het Bryks gelukt om op slinkse wijze opgenomen te worden in een detachement gevangenen die af en toe onder gewapend escorte naar Schubin mochten, waar de mannen op de Hermann-Göring-Strasse 4 een kruidenierszaak bezochten die eigendom was van de Duitser Günther Jeschke. Daar mochten de gevangenen enkele voor de kriegies bestemde 'luxartikelen' aanschaffen, waarvoor betaald werd met het weinige geld dat de Duitse overheid onder de Conventie van Genève aan de krijgsgevangenen moest uitkeren.

In die kruidenierswinkel werkte het Poolse tienermeisje Stefania Maludzińska, die al snel voor Joe Bryks' charmes viel. Binnen de kortste keren schreef Stefania brieven naar Bryks' ouders in Tsjecho-Slowakije. Joe had zelf niet vanuit het kamp durven schrijven, omdat de Duitsers in dat geval zijn ware identiteit zouden hebben ontdekt, wat weer tot gevolg zou hebben dat zijn familie met represailles te maken zou krijgen. Nadat deze geheime correspondentie eenmaal op gang was gekomen, schreven Bryks' ouders naar Stefania, die deze brieven vervolgens onopgemerkt in handen van Bryks speelde als hij weer eens in de winkel kwam.

In het kamp plaagden de vrienden van deze brutale Tsjech hem al snel met zijn Poolse 'vriendinnetje' buiten het kamp, terwijl ze niet beseften dat hij Stefania klaarstoomde voor veel gevaarlijker werk. Na een tijdje had Bryks Stefania in vertrouwen durven nemen en had hij haar verteld

dat hij en wat kameraden bezig waren een ontsnapping uit het kamp voor te bereiden, en dat ze haar hulp nodig hadden. Daartoe aangemoedigd door Bryks liet Stefania door vrienden van haar die in het gemeentehuis werkten Duitse overheidsformulieren stelen, die ze vervolgens aan de Tsjech doorgaf, zodat ze door de vervalsers van de X Organization gekopieerd konden worden.

En toen volgde de gevaarlijkste taak tot dan toe. Stefania kocht een kleine camera en bijbehorende rolfilm van Alfons Jachalski, een vroegere onderwijzer van het Poolse opvoedingsgesticht dat voor de oorlog in het hoofdgebouw van het krijgsgevangenkamp had gezeten, en die nu door de Duitsers gedwongen werd om zwaar werk aan de wegen te verrichten. Het dappere Poolse meisje regelde dat de camera en de film het kamp in werden gesmokkeld door de jonge Henryk Szalczyński, die in de Duitse bakkerij van het stadje werkte en het zwarte brood dat voor de kriegies bestemd was ook afleverde in het kamp. In de keuken en de kelder van de kleine woning van zijn ouders ontwikkelde Szalczyński ook de film. Pasfoto's van de gevangenen die van plan waren te ontsnappen werden samen met het af te leveren brood het kamp binnengesmokkeld, waar ze door Cook's Tours op de vervalste identiteitspapieren werden aangebracht. Als hun activiteiten door de nazi's waren ontdekt, zouden Stefania en haar helpers Jachalski en Szalczyński zonder meer zijn geëxecuteerd.

Ondertussen hield het veiligheidsteam van de X Organization toezicht op alle ontsnappingsactiviteiten. Nu de weersomstandigheden weer wat beter werden en de bevroren grond weer wat was ontdooid, werden er door hardwerkende gevangenen zo'n zeven tunnels gegraven. In al deze gevallen ging het om graven in teamverband, in tegenstelling tot eerdere solopogingen, zoals de tunnel die Tom Calnan vanuit de moestuin had gegraven, en die vervolgens boven op hem was ingestort. Terwijl geamuseerde bewakers hadden toegekeken, was Calnan er door kameraden uitgetrokken. Prompt werd hij afgemarcheerd naar de 'Cooler', het cellenblok in het Oflag waarin de isoleercellen waren ondergebracht, dat zich in Oflag XXI-B achter het wachthuis bevond, aan de overkant van de straat die voor het kamp langs liep. Vervolgens namen de Duitsers maatregelen, met als gevolg dat de tuin waar Calnan aan zijn tunnel was begonnen voor de gevangenen voortaan verboden gebied was.

Afgezien van de Asselin-tunnel liep er ook een tunnel vanuit het onderkomen voor hoofdofficieren in zuidelijke richting. Vanuit Blok 1 liep er een andere in noordelijke richting. Vanonder een stenen wasbak en een goot voor afvalwater in de wasruimtes van Barak 3 en 4 liepen er nog eens twee tunnels naar het noorden. Een andere begon in de kapel, vlak achter het altaar. Recentelijk was ook het werk hervat aan een tunnel die vanuit de kampkeuken in zuidelijke richting liep, waaraan de werkzaamheden waren gestaakt nadat er onder het Russische kampement grondwater in was terechtgekomen. De gang stond nu weer droog en het was na de Asselin de meest vergevorderde tunnel van allemaal.

De Asselin was het kroonjuweel van de X Organization. Niet alleen was die het verst gevorderd, hij liep ook nog eens de minste kans om ontdekt te worden. Het beginpunt, de stinkende gemeenschappelijke latrine, was wel de laatste plaats waar je zou verwachten dat de Duitsers op zoek zouden gaan naar de ingang van een ontsnappingstunnel. Zelfs de Duitsers konden zich niet voorstellen dat mannen zo graag wilden ontsnappen dat ze bereid zouden zijn om maandenlang door menseelijke uitwerpselen te waden.

Terwijl Ash boven zijn hoofd de verticale uitgangsschacht verder uit-hakte, had hij tijd om na te denken, en om zich af te vragen waarom hij dit deed, het graven van dit armzalige gat in de grond, de walgelijke lucht inademend terwijl hij zelf ook nog eens een uur in de wind stonk. Maar wat hem ook bezighield was de vraag waarom een Amerikaan dienst had genomen bij de Canadese luchtmacht, om vervolgens Spitfires te gaan vliegen voor de Britten en daarbij op een gegeven moment boven Frankrijk door de Duitsers uit de lucht geschoten te worden. Ash kon dat alleen maar toeschrijven aan idealisme, vermengd met een sterk verlangen naar avontuur. Bovendien was hij nogal compulsief van aard, het soort kerel dat zich eerst ergens in stortte om daarna pas vragen te stellen. Ook bleek hij iemand te zijn met een dwangmatige behoefte om te ontsnappen, iemand die er niet tegen kon langere tijd opgesloten te zitten. Sommige van zijn talrijke ontsnappingspogingen waren veel te impulsief en slecht voorbereid geweest.

Net als Steve McQueen in de film *The Great Escape* had Ash al heel wat keren in de Cooler gezeten. Als hij daar zat, droomde hij altijd van vergezochte, ingewikkelde ontsnappingen. Soms fantaseerde hij over een enorme katapult waarmee hij zichzelf over de omheining zou slin-

geren. Bij andere gelegenheden vloog hij de vrijheid tegemoet met behulp van aan zijn armen bevestigde vleugels. Dit Asselin-tunnelproject was de best voorbereide, meest gestructureerde ontsnappingspoging waar hij ooit bij betrokken zou kunnen raken. Zijn maatje Eddy Asselin verdiende daar alle lof voor. De nuchtere Canadees overdacht de zaken altijd grondig. En, dat moest Ash onmiddellijk toegeven, deze tunnel en de vele aspecten rond de voorbereiding ervan waren het werk van een genie.

Er bestond onomstotelijk bewijs dat het mogelijk was om uit dit kamp weg te komen. Vlak voor Kerstmis was een Engelse Spitfire-piloot, sergeant Philip Wareing, erin geslaagd om als eerste succesvol uit Schubin te ontsnappen. Hoofdofficieren mochten er een persoonlijke oppasser op nahouden – een *batman* werd zo iemand door de Britten genoemd. En de Duitsers hadden een groepje onderofficieren, onder wie Wareing, naar Schubin overgeplaatst om daar als persoonlijk bediende voor de officieren van Oflag XXI-B te fungeren. De hoogst aanwezige Britse officier, of SBO, luitenant-kolonel Harry ‘Wings’ Day, nogal iemand van de oude garde, had verwacht dat deze batmen alles volgens het boekje zouden doen, één en al discipline zouden zijn en elke opdracht onmiddellijk en nauwgezet zouden uitvoeren. Maar Wareing had wat dat betreft heel andere ideeën.

Oppassers mochten af en toe met toestemming van de Duitsers het kamp verlaten, in die tijd zonder gewapend escorte, om te proberen voor hun officieren extra rantsoenen voedsel en steenkool aan te kopen. Op 16 december, na een uitstapje waarbij het de bedoeling was geweest een zak kolen aan te schaffen, was Wareing niet naar het kamp teruggekeerd. Hij bleek een fiets te hebben gestolen en was daarmee helemaal naar de Oostzeehaven Danzig gereden, het huidige Gdańsk, waar hij zich aan boord van een schip had verstopt dat op het punt stond naar Halmstad in het neutrale Zweden te vertrekken. Ironisch genoeg vervoerde het schip steenkolen. Vanuit Zweden was Wareing per vliegtuig naar Engeland teruggekeerd, waar hij vervolgens nieuwe vliegtuigbemanningen informeerde over wat ze konden verwachten als ze werden neergeschoten en krijgsgevangene werden gemaakt.

Daarna hadden de Duitsers de beveiligingsmaatregelen rond het kamp geïntensiveerd en was er een eind gekomen aan de onbegeleide uitstapjes buiten het kamp. Maar Bill Ash wist dat een goed voorbereide

en zorgvuldig geplande massale uitbraak via een tunnel zoals de Asselin kans van slagen had. 'Wings' Day had zelf tot de zeventien RAF-gevangenen behoord die er een jaar eerder in waren geslaagd om uit Dulag Luft te ontsnappen, het ontvangst- en ondervragingskamp in de buurt van Frankfurt. Iedereen die was ontsnapt was uiteindelijk weer door de Duitsers opgepakt, maar dat had hun verlangen om weer vrij te zijn geen moment doen afnemen. En ook had het aangetoond dat een vernuftig gelokaliseerde tunnel niet per se ontdekt hoefde te worden.

Nu, nadat hij een uur lang had gegraven, vermoedde Ash dat er nog zo'n zestig centimeter te gaan was voor hij in het aardappelveld uit zou komen. Om zijn theorie te bewijzen stak hij een lange stok in de aarde boven zijn hoofd. Na ruim een halve meter voelde hij weerstand. Vervolgens kon hij de stok gemakkelijk verder duwen. Het was duidelijk tijd om te stoppen. Als ze die laatste zestig centimeter weg zouden graven, zou dat ook de dag van de uitbraak worden. Het moment van die uitbraak zou worden vastgesteld tijdens een vergadering van de X Organization. Nadat hij eerst zijn laatste zak met tunnelaarde via tussenkomst van Eddy Asselin naar achteren had gestuurd, kroop de vermoeide Texaan langzaam op zijn buik terug naar de ingang van de tunnel, terwijl hij in het voorbijgaan de kaarsen doofde. Het slechte eten in het kamp, waar nauwelijks proteïne in zat terwijl de mannen zelden groenten kregen, maakte dat hij sowieso al behoorlijk verzwakt was. Deze ondergrondse werkzaamheden vergden opnieuw veel van zijn krachten.

Ash en Asselin, die er smerig en verwilderd uitzagen, en wel iets weg hadden van vluchtelingen uit de Onderwereld en ongelooflijk stonken, kwamen in de holte naast de beerput uit. Eenmaal weer aan de oppervlakte wasten de leden van de graafploeg zich na hun dienst uitgebreid, maar de stank van de latrines leek nooit helemaal te verdwijnen. De medegevangenen in hun barak, die onderdak bood aan 96 man, hadden geleerd niet te klagen over de stinkende tunnelaars, omdat ze maar al te goed beseften dat hier sprake was van 'graven voor de overwinning'. Sommige slapies verklaarden dat als de tunnelaars eenmaal ontsnapt waren ze een feestje zouden organiseren – maar dan meer om te vieren dat de stinkerds waren vertrokken dan vanwege het feit dat de gevangenen slimmer waren geweest dan de kampbewakers.

De gravers deden ondertussen hun uiterste best om uit de buurt van de bewakers te blijven. Met maar weinig zeep en zonder warm water om

zich goed te wassen stonken de meeste gevangenen een uur in de wind. Bij de twee keer per dag gehouden appels, die buiten gehouden werden en waarbij alle gevangenen moesten aantreden en *Hauptmann* Simms – de veiligheidsofficier van het kamp – controleerde of iedereen aanwezig was, vermengde de door de gravers verspreide geur zich moeiteloos met die van de mannen om hen heen, terwijl bewakers de gelederen doorkruisten en ondertussen de gevangenen telden.

Maar nu kon Ash met een vermoeide grijns op zijn gezicht zijn collega's in de holte vertellen dat ze, om de vrijheid te bereiken, nog maar een centimeter of zestig te gaan hadden, recht omhoog. De volgende graafpartij zou de laatste worden.

‘Kom op, Williams!’ drong ‘Wings’ Day aan, een van de mannen die aan het eind van het Abort dicht op elkaar stonden. Op het langwerpige gezicht van Day, die 1,83 meter lang was en een enigszins hoekige bouw had, was een ongeduldige frons te zien. ‘Waar zat je ergens, verdorie?’

‘Sorry, ik was aan het koken,’ hijgde de 31-jarige kapitein-vlieger Eric Williams, een Brit, die haastig uit de kampkeuken gehold kwam om nog op tijd te zijn voor de technische ploeg, die om drie uur 's middags in de Asselin-tunnel zou beginnen.³

Williams was erop gebrand om deel uit te maken van de Asselin-ontsnappingsploeg, maar omdat hij pas eind december in het kamp was gearriveerd had hij zich erbij aangesloten toen de graafwerkzaamheden al een heel eind gevorderd waren, en kreeg hij tot taak om op de uitkijk te staan. Vanmiddag werd van hem verwacht dat hij in het Abort als stoope zou fungeren. Hij keek toe hoe de andere vijf mannen zich via het gat in de beerput lieten zakken en legde direct nadat ze allemaal verdwenen waren de toiletbril weer op z'n plaats. Hij drukte zijn neus tegen het vuile glas van het raam en kon de stoope in de bruine overjas onderscheiden die geacht werd een oogje op de waarschuwingssignalen te houden, en zuchtte toen diep. Williams had het gevoel dat hij de uitbraak via de Asselin zou mislopen. Daarom waren hij en zijn beste vriend Michael Codner ook toegetreten tot de Cookhouse-tunnelaars. In die tunnel mochten ze tenminste meehelpen met graven. Maar de Cookhouse-tunnel was nog lang niet klaar, terwijl de Asselin, had Williams begrepen, het einddoel al heel dicht was genaderd.

Van beneden klonk het zwakke geklik en gepiep van de luchtpomp die

in actie kwam, en aangaf dat de technische ploeg de tunnel in kroop om daar aan het werk te gaan. Zonder dat Williams zich daarvan bewust was, zouden dit de laatste werkzaamheden in de Asselin zijn. De technische jongens zouden het gedeelte van de uitgangsschacht versterken dat die ochtend door Bill Ash was uitgegraven, in de tunnel zelf hier en daar wat stutten repareren die waren doorgebogen, en verder in de hele tunnel de kaarsen vernieuwen, om zich vervolgens terug te trekken, waarna de Asselin klaarlag voor de doorbraakdag. Williams, die zich nu al verveelde, liet zich op een toiletbril zakken en wachtte af totdat de werkzaamheden zouden zijn afgelopen.

Om halfvijf kwamen de mannen van de laatste ploeg naar de oppervlakte. Een van de tunnelaars, een Engelsman die Robert Kee heette, voelde zich altijd hetzelfde als hij uit de Abort-tunnel naar boven kwam; alsof hij de middag op een heel andere planeet had doorgebracht. Binnenkort zou hij die planeet nog een laatste keer bezoeken.⁴

Het opvallendste bouwsel van het kamp was een groot gebouw waarvan de plattegrond de vorm van een H had, en dat naast één verdieping ook nog een kelder en een zolder telde. Het stond bekend als het Witte Huis – niet omdat het ook maar enigszins leek op het presidentiële onderkomen in Washington, D.C., maar omdat de gepleisterde buitenmuren wit waren gekalkt. De bijnaam van het gebouw leek voor het eerst te zijn gehanteerd door de Duitsers. Het gebouw dateerde uit de jaren tachtig van de negentiende eeuw, toen het gebied nog deel uitmaakte van West-Pruisen en de Pruisen hier dus de lakens uitdeelden. Voor de oorlog, toen dit kamp nog een tuchtschool was, was het Witte Huis het hoofdgebouw van het instituut geweest en had het onderdak geboden aan een aantal slaapzalen. Nu waren er kantoren en een bibliotheek in ondergebracht, plus een zaal die de gevangenen mochten gebruiken voor revues die ze zelf moesten organiseren. In die zaal kwam aan het begin van de avond van 3 maart de leiding van de X Organization bijeen om te overleggen met de belangrijkste mensen van de Asselin-tunnel, onder wie Asselin, Ash en SBO Day.

Er bestond altijd de vrees dat *ferrets*, Engelssprekende Duitse bewakers die constant om zich heen keken of er geen verdachte activiteiten in het kamp plaatsvonden, zich ergens hadden verstopt om juist dit soort bijeenkomsten af te luisteren. Dus hadden stooges de zaal en de

aangrenzende vertrekken doorzocht, terwijl er ook bij elk raam een uitkijk stond die moest waarschuwen zodra er een Duitser aankwam. In deze beveiligde omgeving zat de enigszins hooghartige maar tegelijkertijd uiterst efficiënte chef van de X Organization van het kamp, luitenant-ter-zee der eerste klasse Jimmy Buckley van de Fleet Air Arm van de Royal Navy – de Britse marineluchtvaartdienst – de man die ook wel Big X werd genoemd, de vergadering voor. De man achter de Asselin-tunnel, Eddy Asselin, vertelde zijn kameraden wat ze eigenlijk allemaal al wisten, namelijk dat de Asselin nagenoeg klaar was om in gebruik te worden genomen. Ontsnappingskleding, kaarten en documenten waren ook beschikbaar. Er moest alleen nog een datum worden vastgesteld waarop de uitbraak plaats zou vinden.

‘Wings’ Day nam het woord en vertelde dat hij via codeberichten van MI9 – de Britse inlichtingenafdeling die was opgericht om krijgsgevangenen te helpen ontsnappen – had vernomen dat de Duitsers van plan zouden zijn om al het Britse en Amerikaanse luchtmacht personeel dat zich nu nog in Schubin bevond naar Stalag Luft 3 over te brengen, het kamp bij Sagan. Het was van het grootste belang, zei hij, dat als ze de Asselin daadwerkelijk wilden gebruiken, dat wel op heel korte termijn diende te gebeuren, voor die overplaatsing ten uitvoer zou worden gebracht. Om te voorkomen dat de ontsnapping snel zou worden ontdekt, moest die op een verhoudingsgewijs maanloze nacht plaatsvinden. Volgens de meteorologische deskundigen onder hen deed de beste gelegenheid zich over twee dagen voor, op 5 maart, waarna de vergadering unaniem besloot dat de ontsnapping die nacht diende te gebeuren.

Vervolgens moest er worden beslist hoeveel man er zouden ontsnappen, en wie dat dan moesten zijn. Na enige discussie werd men het erover eens dat de mannen die de uitbraakpoging zouden wagen zich vroeg in de avond, direct na het appel van vijf uur ’s middags, in de tunnel zouden verbergen, om daar te wachten tot het negen uur was, wanneer de barakken door de goons werden afgesloten en de nachtwacht aantrad. Om ervoor te zorgen dat een ferret niet per ongeluk over de aspirant-vluchtelingen zou struikelen, werd besloten de ingang via het Abort af te sluiten zodra de mannen zich in de tunnel bevonden. Daarom werd het aantal mannen dat mee kon bepaald door het aantal dat in de tunnel in leven kon blijven totdat het laatste stukje van de uitgangschacht was voltooid.

Een wiskundige in het gezelschap had uitgerekend dat 23 man die achter elkaar languit op de vloer van de tunnel lagen, en nog eens tien man die in de toegangsholte dicht op elkaar zaten, aan de beschikbare lucht voldoende hadden om in leven te blijven. Enkele aanwezigen lieten zorgelijk weten dat dit er naar hun mening veel te veel waren en dat de mannen terwijl ze daar lagen te wachten wel eens zouden kunnen stikken. Maar de 'deskundigen' waren ervan overtuigd dat er voor 33 man zes uur lang voldoende zuurstof aanwezig was, en dat was dan ook het aantal waarover men het uiteindelijk eens werd.

Eddy Asselin, de bedenker van het plan, had het recht om als eerste uit de tunnel te kruipen, en hij koos Ash als zijn metgezel. Vervolgens werden de twee mannen geselecteerd die hadden meegeholpen bij het graven van de tunnel, gevolgd door belangrijke leden van de X Organization. Daartoe behoorde Johnny Dodge, evenals Aiden Crawley, de veiligheidschef van de X Organization, ook wel aangeduid als Big S. Tot de potentiële ontsnappingskandidaten die niet mee konden behoorden Eric Williams en Michael Codner, beiden laatkomers, hoewel men het erover eens was dat ze hoog op de lijst van kandidaten moesten komen te staan die op een later tijdstip van de Cookhouse-tunnel gebruik zouden maken. Het volgende moment verraste 'Wings' Day zijn collega's door te verklaren dat hij graag tot het groepje mannen wilde behoren dat via de Asselin een ontsnappingspoging wilde wagen.

'Omdat ik de ontsnapping heb helpen voorbereiden, zullen de Duitsers me ongetwijfeld in de isoleercel gooien, dus dan kan ik ze maar beter laten werken voor hun geld,' redeneerde Day.⁵

Sommigen van zijn collega's vonden dat het Days taak was als sbo om in het kamp achter te blijven en ervoor te zorgen dat de zeshonderd mannen over wie hij formeel het bevel voerde fatsoenlijk werden behandeld. Maar omdat niemand dat hardop zei en 'Wings' hun meerdere was, werd daar verder niets tegen ingebracht. Day bezegelde zijn deelname door zich vrijwillig als laatste man op te geven, waardoor zijn kansen om te voorkomen dat hij opnieuw gevangen werd genomen het kleinst van allemaal waren. De mannen die als eersten uit de tunnel naar buiten kwamen, hadden de meeste tijd om zo ver mogelijk uit de buurt van het kamp te komen.

Ook werd voorgesteld om aan tien vrijwilligers te vragen of ze zich tijdens de uitbraakpoging op de zolder van het Witte Huis wilden

schuilhouden. Daardoor zou het lijken of er veel meer mannen waren ontsnapt, waardoor de Duitsers nog zenuwachtiger zouden worden. Er moest voedsel naar deze zogenaamde ontsnapte gevangenen worden gesmokkeld, zodat ze zich zo lang mogelijk verborgen konden houden. En om de grootschalige trek van gevangenen die tot de groep uitbrekers behoorden in de richting van het Abort enigszins te camoufleren, werd besloten op 5 maart in de namiddag een rugbywedstrijd te organiseren, die tegen de schemering afgelopen zou moeten zijn.

De wedstrijd zou gaan tussen Engeland en Australië, en als het moederland slag moest leveren tegen een voormalige kolonie was dat altijd goed voor een stevig robbertje, terwijl de gemoederen nog eens extra werden verhit door het feit dat Australië de afgelopen tijd regelmatig had gewonnen. Er zaten veel meer Engelsen in het kamp dan Australiërs, maar vijftien Aussies waren maar al te bereid om hun sporttenu aan te trekken en de strijd aan te binden met de ‘oude vijand’, om op die manier te helpen de aandacht af te leiden bij de grootste ontsnapingspoging die tot dan toe vanuit een Brits-Amerikaans krijgsgevangenkamp in het Reich was ondernomen.

Nu men het over alle details eens was, werd de bijeenkomst beëindigd en verlieten de mannen haastig de zaal om aan hun voorbereidingen te beginnen.

Op vrijdag 5 maart telden de bewakers tijdens het appel de netjes in het gelid op het sportveld aangetreden krijgsgevangenen, om vervolgens bij de gedrongen Hauptmann Simms te melden dat alle gevangenen aanwezig waren. Simms, een Tsjechische nazi die bij de Wehrmacht dienstdeed, liet de Britse adjudant weten dat hij de gevangenen kon laten inrukken. Nadat dat was gebeurd, begaven de meesten van de achthonderd mannen zich naar de rand van het niet al te grote sportveld en raakten daar geanimeerd met elkaar in gesprek. Er kwam een rugbybal tevoorschijn en dertig spelers en een stuk of wat ‘officials’ kleedden zich uit tot ze alleen nog maar een shirt en een korte broek aanhadden.

Zelfs de 130 mannen die tot de USAAF behoorden kwamen kijken. ‘Wings’ Day had aan de hoogst aanwezige Amerikaanse officier (de SAO), de roodharige kolonel Charles ‘Rojo’ Goodrich van de 12th Bombardment Group, afkomstig uit Augusta, Georgia, gevraagd of hij zijn mannen wilde vragen of ze zich bij de RAF-toeschouwers wilden voegen

en zo veel mogelijk geluid en reuring te veroorzaken, omdat ze op die manier zouden helpen een ontsnapping te maskeren. De Amerikaanse luchtmachtmensen hadden maar weinig belangstelling getoond voor samenwerking met de Britten en de formele structuur van de X Organization. Al heel wat Amerikanen waren na slecht voorbereide ad hoc solo-ontsnappingspogingen in de Cooler beland. Maar 'Rojo' Goodrich en zijn mannen hadden in dit geval geen enkele moeite met een beetje intergeallieerde samenwerking, met name omdat dit gebeuren wel eens voor een hoop problemen voor de 'Krauts' zou kunnen zorgen.

Een van de USAAF-mensen onder de toeschouwers was Bob Rivers uit Santa Maria, Californië. Hij had bij het 4th Fighter Squadron, 52nd Fighter Group van de USAAF in een Spitfire gevlogen toen hij in januari 1943 boven Noord-Afrika werd neergeschoten. Rivers was in februari in Schubin gearriveerd, en omdat hij nogal een rariteit was – een Amerikaanse piloot die in een Spitfire was neergeschoten – was hij bij de RAF-mannen gedumpte, ook al behoorde hij tot de USAAF.

In tegenstelling tot Bill Ash had Rivers zich nauwelijks met zijn omgeving bemoeid en had hij maar weinig met de Britten van doen, terwijl hij wel steeds snel het gezelschap had opgezocht van collega-bemanningsleden van de USAAF nadat die langzaam maar zeker in steeds grotere aantallen in het kamp waren gearriveerd – mannen met dezelfde culturele achtergrond en met belangstelling voor dezelfde takken van sport. Toch vond Rivers het prachtig en was hij er best trots op toen hij de volgende dag hoorde wat Bill Ash en zijn Asselin-kameraden van plan waren. Maar voorlopig, de handen diep in de zakken gestoken, richtte Rivers al zijn aandacht op de rugbywedstrijd en betuigde hij luidruchtig zijn steun aan de Australiërs.

Op dat moment mengde Bill Ash zich tussen het publiek en wachtte hij ongeduldig af tot het tijd was om aan hun ontsnappingspoging te beginnen. Dit was wat hem betrof niet bepaald een geschikt tijdstip om door bewakers te worden gefouilleerd. Over zijn ontsnappingskleding droeg hij een zware overjas, terwijl zijn zakken vol zaten met blikjes met daarin 'the Mixture', honderd gram calorierijk ontsnappingsvoedsel per blikje, klaargemaakt door het Lyons-team en gebaseerd op receptuur die was ontwikkeld door een Engelse gevangene, Eric Lubbock, die voor de oorlog voedingsdeskundige was geweest. Van deze Mixture bestonden twee versies, Fudge en Goo. Hoewel het spul er niet bepaald sma-

kelijk uitzag, kon een man met deze 'cake' dagenlang op de been blijven. In de tot burgerkleding vermaakte kleren van Ash zaten ook zijn vervalste Duitse papieren, een door Cook's Tours vervaardigde nauwkeurige kaart van de omgeving en een zelfgemaakt ontsnappingskompas.

Ash keek omhoog naar de lucht. Zwarte grijze wolken trokken samen en vanuit het westen werd het kamp geteisterd door stevige windstoten, waardoor het prikkeldraad van de omheining zachtjes leek te neuriën. De Duitse bewakers die op dat moment dienst hadden in de wachttorens aan de westkant van het kamp, hadden hun rug tegen de wind in gedraaid en hadden de kraag van hun overjas omhooggeslagen, terwijl ze hun handen diep in de zakken gestoken hielden en hun schouders hadden opgetrokken. Eric Williams, die zich ook onder de toeschouwers bevond, was persoonlijk van mening dat het voor de ontsnapping perfect weer was; vanwege de wind stonden de bewakers met hun rug naar het aardappelveld waarin de Asselin-tunnel uitkwam.

Williams was de teleurstelling dat hij niet op de lijst stond van deelnemers aan de Asselin-ontsnapping alweer te boven, en hij had zijn hoop nu gevestigd op een kans om over een paar weken via de Cookhouse-tunnel weg te komen, althans, als de overplaatsing naar Sagan waarover werd gesproken dan nog niet had plaatsgevonden. Ondertussen had Williams aangeboden de Asselin-deelnemers bovengronds een handje te helpen. Later zou hij naar het Abort kuieren, om daar te helpen de tunnel van buiten af te sluiten nadat alle mannen die aan de uitbraak deelnamen ondergronds waren gegaan.

De andere deelnemers aan de ontsnapping mengden zich onder de toeschouwers langs de westrand van het sportveld en wachtten tot het hun beurt was om naar de latrines te gaan. Net als Ash droegen ze over hun ontsnappingskleren een lange overjas. Sommigen hadden zelfs een klein koffertje of een rugzak bij zich, om zo, als ze eenmaal buiten het kamp waren, voor gewone reizigers door te kunnen gaan als ze op straat of in de trein Duitse politiemensen of soldaten tegen mochten komen. De bewakers op de wachttorens konden in de dicht opeengepakte mensenmassa deze uitrustingsstukken onmogelijk zien. Bill Ash vermeed nadrukkelijk elk oogcontact met zijn mede-uitbrekers. In plaats daarvan keek hij glimlachend toe hoe de Amerikanen onderling weddenschappen afsloten wie de wedstrijd zou gaan winnen.

Ash moest aan zijn jeugd denken, toen hij in een wat minder gepolijst

deel van Dallas op de James Bowie School had gezeten. Het favoriete tijdverdrijf van enkele van zijn klasgenoten had bestaan uit het tegen elkaar opzetten van kinderen, om vervolgens met elkaar te wedden wie het gevecht zou winnen. Op een dag hadden de grote kinderen de zeventjarige George gekidnapt, Billy Ash' beste vriend, waarna Billy te horen had gekregen dat als hij wilde dat George vrijkwam, hij eerst met hem zou moeten vechten. Billy werd een soort gladiatorstrijdperk in geduwd, waar hij omringd was door krijsende en schreeuwende jongens, en stond toen tegenover George, die in huilen was uitgebarsten. Nadat iemand 'eropaf!' had geroepen, was Billy, in plaats van op George af te lopen, op de leider van de grote jongens af gegaan om hem het volgende moment te vloeren met een rechtse hoek op de kaak. Geïnspireerd door Billy haalde George uit naar een van de andere jongens die hem hadden overmeesterd. Vervolgens werden Billy en George toch nog door de grote jongens in elkaar geslagen, maar in elk geval had het tweetal de voldoening dat ze zich tegen de pestkoppen hadden verzet. Het feit dat hij op de een of andere manier bij de Asselin-ontsnapping was betrokken, gaf hem eenzelfde soort voldoening.

Nadat het fluitsignaal had geklonken begon de rugbywedstrijd. De bal vloog over het veld. De Aussies en de Limeys renden als waanzinnigen op elkaar af. De menigte bracht een enthousiast gebrul ten gehore. Eddy Asselin ging behoedzaam achter Ash staan en tikte hem zachtjes op de schouder. Zwijgend liep Ash achter de Canadees aan, die op zijn gemak naar het een eindje verderop gelegen Abort wandelde. De stooge bij de deur van het Abort knikte ten teken dat er zich binnen geen goons bevonden, en het tweetal ging naar binnen. Helpers van de X Organization stonden bij de laatste toiletbril aan de linkerkant, die nu omhoog stond, op hen te wachten. Terwijl Ash en Asselin hun overjassen uittrokken, zag Ash, hoewel hij bij het idee straks te zullen ontsnappen best opgewonden was, er absoluut niet naar uit om nog eens in die smurrie af te dalen.

'Laten we bidden dat dit de laatste keer is dat we dit moeten doen,' zei Ash tegen Asselin, die instemmend knikte om zich vervolgens via het toiletgat naar beneden, naar de eronder gelegen beerput te laten glijden.⁶